

XI. Ophævelse af Konsistoriums Patronat for Vor Frue Kirke.

(Journ. Nr. 331/1916.)

Under 4. November 1916 tilskrev Kirkeministeriet Konsistorium saaledes:

»I Henhold til Lov om Kirkers Bestyrelse m. m. af 1. Oktober 1915, der træder i Kraft fra Kirkeaaarets Begyndelse den 3. December d. A., er det, jfr. § 3, overladt til Ministeriet indtil videre at bestemme, i hvilket Omfang Lovens Regler om de selvejende Kirkers Bestyrelsesforhold skal komme til Anvendelse paa de selvejende københavnske Kirker. Den Myndighed, der herved er tillagt Ministeriet, er alene tænkt at skulle omfatte de nævnte Kirkers Overtilsyn, saaledes at Ministeriet er berettiget til, hvor særlige Forhold for de nuværende Kirkers Vedkommende gør det nødvendigt eller ønskeligt, at lade Kirkernes Patronater, hvor disse bestaar af andre end Overpræsidenten og Biskoppen — jfr. Lovens § 2 — vedblive som hidtil at fungere som Overtilsyn for Kirkerne, hvorimod med Hensyn til den umiddelbare Bestyrelses Sammensætning Lovens Regler i det hele skulle komme til Anvendelse, saaledes at de hidtilværende Kirkeinspektioner afløses af en Bestyrelse, bestaaende for hver Kirke af Menighedsraadet og et af Kommunalbestyrelsen af dens Midte valgt, til Folkekirken hørende Medlem.

Idet bemærkes, at Ministeriet har rettet Henvendelse til Københavns Magistrat om at foranledige, at Kommunalbestyrelsen for hver selvejende Kirke vælger en af dens Midte til at tiltræde Kirkens Bestyrelse, skal man herved anmode Konsistorium som Patronat for Vor Frue Kirke om at ville fremsætte en nærmere begrundet Udtalelse om, hvorvidt Samme finder det ønskeligt eller nødvendigt, at Vor Frue Kirke indtil videre forbliver under Konsistoriums Patronat.«

I Anledning af denne Skrivelse nedsatte Konsistorium i sit Møde d. 22. November 1916 et Udvalg bestaaende af Rektor, Referendarius og Professorerne Westergaard, Jacobsen, Oskar Andersen, Blinkenberg og Johannsen til Sagens Behandling. Efter at dette Udvalg havde drøftet det omhandlede Spørgsmaal tilskrev Konsistorium under 12. December 1916 Kirkeministeriet saaledes:

»I Skrivelse af 4. f. M. har det høje Ministerium anmodet Konsistorium som Patronat for Vor Frue Kirke om at ville fremsætte en nærmere begrundet Udtalelse om, hvorvidt det finder det ønskeligt eller nødvendigt, at Vor Frue Kirke indtil videre forbliver under Konsistoriums Patronat.

Saaledes foranlediget skal Konsistorium herved udtale, at man ikke anser det for nødvendigt og heller ikke nærer noget Ønske om, at Universitetets Patronatsret over Frue Kirke bevares, idet man maa erkende, at de historiske Forudsætninger for dette Forhold væsentligt har forandret sig, og maa nære særlige Betæneligheder ved at fortsætte Forholdet under de forandrede Bestyrelsesforhold for Kirken, der efter Ministeriets Fortolkning af § 3 i Lov af 1. Oktober 1915 om Kirkers Bestyrelse m. m. vil indtræde.

For saa vidt Ministeriet herefter maatte bestemme sig for at ophæve Universitetets Patronatsforhold til Kirken og lade denne komme ind under Lovens almindelige Overtilsyn, skal man som det herfor formentlig bedst egnede Tidspunkt nævne Udgangen af indeværende Finansaar. En nærmere Begrundelse af, at dette Tidspunkt — Regnskabsaarets Slutning — bør vælges, er formentlig ikke nødvendig.

Iøvrigt skal man ikke paa nærværende Tidspunkt komme nærmere ind paa de Forhold, der ved Patronatets Ophør bliver at ordne. Kun ønsker man allerede nu at henlede Opmærksomheden paa det i høj Grad ønskelige i, at Vor Frue Kirke, naar den undergives samme Bestyrelsesforhold som andre selvejende Kirker, henlægges under det særlige Syn, for at der kan være tilvejebragt det bedst mulige Værn for Kirkebygningens Arkitektur og kunstneriske Ejendommeligheder.

Endvidere mener man ogsaa nu at burde henstille, at der drages Omsorg for, at Kirken vedblivende stilles til Raadighed for Afholdelsen af homiletiske Prøver.»

Efter Modtagelsen af denne Udtalelse tilskrev Kirkeministeriet under 27. Marts 1917 Konsistorium, at Ministeriet — under Hensyn til de af Konsistorium fremhævede Betæneligheder ved at fortsætte Patronatsforholdet og det udtrykkelig udtalte Ønske om Ophævelse af Patronatsretten — har ment at maatte imødekomme dette Ønske. Ministeriet anmodede derfor, idet Konsistoriums Henstilling om, at Kirken kom ind under Lovens almindelige Overtilsyn fra Udgangen af Finansaaret 1916—17, kunde tiltrædes, Konsistorium om at forhandle nærmere med Overpræsidenten og Sjællands Biskop angaaende disses Overtagelse af Overtilsynet med Kirken fra 1. April 1917 at regne; Ministeriet meddelte endvidere, at det havde tilskrevet de nævnte Myndigheder i Sagen med Tilføjende, at Ministeriet i Overensstemmelse med det af Konsistorium udtalte vilde være sindet at henlægge Vor Frue Kirke under et særligt Syn, hvorhos Ministeriet havde henstillet, at det af Konsistorium fremsatte Ønske om, at Kirken ogsaa i Fremtiden stilles til Raadighed for Afholdelsen af homiletiske Prøver, imødekommes.

Med Skrivelse af 5. Maj 1917 oversendte Konsistorium derefter forskellige Sager vedrørende Frue Kirke til det nye Overtilsyn med Tilføjende, at der fra Universitetskvæsturen vilde fremkomme Forslag med Hensyn til Ordningen af Overgangen af Kirkens Formue til Tilsynet. Efter at dette Forslag var afgivet af Kvæsturen under 20. Oktober 1917, tilskrev Konsistorium d. 7. Januar 1918 Overtilsynet for Vor Frue Kirke saaledes:

»Efter at Kirkeministeriet under 27. Marts f. A. havde ophævet Konsistoriums Patronatsret over Vor Frue Kirke og anmodet Konsisto-

rium om at forhandle nærmere med Overpræsidenten og Sjællands Biskop angaaende disses Overtagelse af Overtilsynet med Kirken fra 1. April f. A. at regne, tilstillede Konsistorium 5. Maj f. A. Sjællands Biskop Kirkens Sager for Tidsrummet 1. Januar 1912—1. April 1917 og meddelte samtidig, at man med Hensyn til Kirkens Formues Overgang til det nye Overtilsyn havde udbedt sig en Udtalelse fra Universitetets Kvæstor, og at man, naar denne Udtalelse forelaa, vilde fremsætte Forslag til Ordningen af dette Forhold. Under 20. Oktober f. A. har man derefter fra Kvæstor modtaget den vedlagte Skrivelse, der er bilagt med Erklæringer fra Kvæsturens Forvalterkontor angaaende Kirkens Jordebogsafigifter og fra Kvæsturens Bogholderkontor angaaende Kirkens Formue.

Det vil af disse Erklæringer fremgaa, at Kirken foruden de hos Stiftsovrigheden beroende Tiendeafløsningssummer — 68,625 Kr. 75 Øre for Vor Frue Kirke og 58,282 Kr. 75 Øre for Hvidovre Kirke — ejer Arvefæsterettigheder, hvis aarlige Beløb foruden Rekognitionerne ved Ejerskifte udgør 72 Tdr. 3 Skp. 0% Fdk. Rug, 80 Tdr. 3 Skp. 0% Fdk. Byg og 72 Tdr. 3 Skp. 0% Fdk. Havre at betale efter Kapiteltakst samt 34 Kr. 39 Øre, samt en Kapitalformue, der opgjort pr. 27. September 1917 var 266,428 Kr. 22 Øre foruden en cederet Bankhæftelsesobligation paa 446 Kr. 95 Øre og en endnu ikke indbetalt Legatkapital paa 1000 Kr. Af disse Formueeffekter er som nævnt Tiendeafløsningssummerne beroende hos Stiftsovrigheden og saaledes Spørgsmaalet om Kirkens Formues Overgang fra Universitetet til det nye Overtilsyn uvedkommende. Arvefæsterettighedernes Overgang vil kunne ske ved en simpel Overlevering af Jordebog og Afgiftsberegning, en Overlevering der naturlig bør foregaa nu ved Aarsskiftet inden den nye Kapitelstakst for 1917 fastsættes. Med Hensyn til Kapitalformuens Overgang skal man bemærke følgende:

Af den samlede Formue vil 400 Kr. Nationalbankaktier, 7700 Kr. Kreditforeningsobligationer og 30,000 Kr. Prioritetobligationer ligesom den ovennævnte Bankhæftelsesobligation paa 446 Kr. 95 Øre og det for den ligeledes ovennævnte Legatkapital paa 1000 Kr. stillede Depositum samt et eventuelt kontant Beløb direkte kunne overleveres det nye Overtilsyn, da alle disse Effekter lyder paa Kirkens Navn. Resten af Kirkens Kapitalformue, 228,177 Kr. 71 Øre, er derimod ikke anbragt i paa Kirkens Navn lydende Effekter, men henhører under Universitetets Legater og Fonds Massebestyrelse, og skal saaledes udskilles fra den samlede Fællesmasse, der pr. 31. December 1916 udgjorde 2,131,790 Kr. 41 Øre anbragt i 4 pCt. Prioritetobligationer og 3½, 4 og 4½ pCt. Kreditforenings-, Kreditkasse- og Tiendebankobligationer. Med Hensyn til denne Udskillelse er der fra Kvæsturens Side stillet Forslag om at udlægge Kirkens Kapital i 4 pCt. Prioritetobligationer, dels fordi Hovedmassen af Legatkapitalerne er anbragt i saadanne Obligationer, dels fordi disse efter den hele Anbringelsesmaade maa anses for i høj Grad sikre og uvariable Effekter.

Imod denne Ordning er der fra Konsistoriums Side intet at indvende, saafremt den maatte blive foretrukket af Kirkens nye Overtilsyn. Da imidlertid Legatmassens Formue som ovenfor nævnt er anbragt dels i Prioritetobligationer til 4 pCt. Rente, dels i andre Obligationer til 3½, 4 og 4½ pCt. Rente, vil man ogsaa kunne gaa med til en Ordning, hvor-

ved der gives Kirken forholdsvis Udlæg saavel i Prioritetsobligationerne som i de øvrige Obligationer, samt endvidere en til disse sidste Effekter svarende Andel i den til Legatmassen hørende saakaldte Overskudsfond, hvis Bestemmelse er at dække mulige Tab ved Anbringelsen af de under Massebestyrelsen hørende Kapitaler. Denne sidste Fond, der er opstaaet ved den ved Indkøb af Kreditforeningsobligationer gennem Tiderne indvundne Kursforskel, og som saaledes efter sin Oprindelse væsentlig har Hensyn til den Del af Legatmassen, der bestaar af Kreditforeningsobligationer, udgjorde ved Udgangen af 1916 112,700 Kr. For Beregningen af, hvor stor en Del heraf der skulde overgaa til Kirken, lader der sig formentlig ikke opstille nogen Regel, men man skal, som et efter Konsistoriums Mening passende Beløb, foreslaa 10 pCt. af det Beløb, der af Legatmassen udlægges Kirken i andre Effekter end Prioritetsobligationer. Det er naturligvis herved en Forudsætning, at samtlige Effekter udlægges efter den paalydende Værdi.

Man skal herefter, idet man vedlægger en Oversigt over, hvorledes man har tænkt sig det forholdsvis Udlæg effektueret, udbede sig en Udtalelse fra Overtilsynet om, hvorvidt Samme maatte kunne gaa med til en af de to ovennævnte Udlægsmaader og hvilken af disse det eventuelt maatte foretrække, idet man derefter vil anmode Universitetskvæsturen om at udarbejde endeligt Forslag til Udlæget.

Sluttelig skal man henstille, at Overtilsynet snarest vil overtage Administrationen af Arvefæsterettighederne, for hvis Vedkommende Overgangen til den nye Bestyrelse, som foran nævnt, vil kunne foregaa alene ved en simpel Overlevering af Jordebog og Afgiftsberegning, og som i den kommende Maaned vil give Indtægter, der ikke bør oppebæres af Universitetsforvalteren, men af Kirkens Regnskabsfører.«

Under 19. Januar 1918 erklærede Overtilsynet sig villig til straks at overtage Administrationen af de Kirken tilhørende Arvefæsteafgifter, og Kvæsturen afleverede derefter Kirkens Jordebog og Afgiftsberegning til Tilsynet. Med Hensyn til det af Konsistorium fremsatte Forslag om Ordningen af Formueovergangen tilskrev Overtilsynet derhos under 18. Februar 1918 Konsistorium bl. a. saaledes:

....»I Anledning af det ommeldte Forslag skal man tjenstlig meddele, at man i Overensstemmelse med det af Konsistorium opstillede 2. Alternativ kan tiltræde, at der gives Kirken forholdsvis Udlæg saavel i de under Massebestyrelsen værende Prioritetsobligationer som i de øvrige nærmere angivne Obligationer samt endvidere i en til disse sidste Effekter svarende Andel i den til Legatmassen hørende saakaldte Overskudsfond, og at Overtilsynet kan indgaa paa, at Vor Frue Kirkes Andel i Fællesmassen: 228,177 Kr. 71 Øre som foreslaaet udlægges saaledes:

4 pCt. Prioritetsobligationer	c. 153,177 Kr. 71 Øre
3½ pCt. Kreditforeningsobligationer ...	c. 6,000 - 00 -
4 pCt. — ...	c. 54,000 - 00 -
4½ pCt. — ...	c. 15,000 - 00 -

228,177 Kr. 71 Øre,

hvortil yderligere kommer som en til Udlæget i Kreditforeningsobligationer svarende Andel i Fællesmassens Overskudsfond, beregnet til

10 pCt. af 75,000 Kr. 7,500 Kr. 00 Øre.«

I Henhold hertil anmodede Konsistorium under 28. Februar 1918 Universitetskvæsturen om at udarbejde et endeligt Forslag til Udlæget af Kirkens Formue. Med Skrivelse af 12. Marts 1918 fremsendte Kvæsturen derefter en af Kvæsturens Bogholderkontor udarbejdet Opgørelse, hvorefter der ifølge et Bilag A. pr. 31. December 1917 i Kvæsturen be- roede følgende Kirken tilhørende Formueværdier:

Andele i Legaternes Fællesmasse, ialt	228,177 Kr. 71 Øre
Nationalbankaktier	400 - 00 -
Kreditforeningsobligationer	7,700 - 00 -
Prioritetobligationer	30,000 - 00 -
Kontant Beholdning	1,776 - 63 -
	268,054 Kr. 34 Øre.

Endvidere fremsendtes fra Bogholderkontoret under et Bilag B. detailleret Forslag til Udlæg til Overtilsynet af Andelen i Legaternes Fællesmasse og under et Bilag C. en Fortegnelse over samtlige de Aktiver samt kontante Beholdninger, der herefter vilde være at afgive. I denne Opgørelse var dog ikke medregnet den Kirken tilkommende Andel i Legaternes Overskudsfond paa 7500 Kr., idet dette Beløb vilde være at udbetale efter Konsistoriums nærmere Anvisning.

Efter at Konsistorium havde oversendt denne Opgørelse til Kirkens nye Overtilsyn, indkom der fra dette saalydende Skrivelse af 8. April 1918:

»Ved hertil at fremsende det hoslagt tilbagefølgende, af Universitetets Kvæstor udarbejdede og af Konsistorium tiltraadte Forslag til Ordningen af Vor Frue Kirkes Formues Overgang fra Universitetets Massebestyrelse til undertegnede Overtilsyn har Konsistorium i Skrivelse af 15. f. M. udbedt sig en Udtalelse om, hvorvidt Overtilsynet kan tiltræde Forslaget, hvorhos det i fornævnte Skrivelse er bemærket, at den foreslaaede Andel af Legaternes Overskudsfond vil blive udlagt i 4 pCt. Kreditforeningsobligationer til paalydende Værdi 7500 Kr.

I denne Anledning skal Overtilsynet efter Brevveksling med Bestyrelsen for Vor Frue Kirke til Efterretning tjenstlig meddele, at man i det hele kan tiltræde fornævnte Forslag, dog at man ligesom Kirkebestyrelsen maa holde for, at Kirkens Andel i Overskudsfonden 7500 Kr. bør udlægges enten kontant eller efter de ovenfornævnte Kreditobligationers Kursværdi.«

I Skrivelse af 29. April 1918 meddelte Konsistorium Overtilsynet, at man ikke kunde indgaa paa det fremsatte Forslag om, at den Kirken tilbødte Andel i Overskudsfonden skulde udlægges enten kontant eller efter Kursværdien af de paagældende Obligationer, og da Overtilsynet vedblivende fastholdt sit anførte Krav, forelagde Konsistorium Sagen for Kirkeministeriet, idet der i Skrivelse af 30. Maj 1918 med Hensyn til det paagældende Spørgsmaal bl. a. udtaltes følgende:

.....»Med Hensyn til Kapitalformuens Overgang valgte Overtilsynet 18. Febr. d. A. den af Konsistorium foreslaaede Udlægsmaade — altsaa forholdsvis Udlæg i Prioritetsobligationer og Kreditforeningsobligationer med en til disse sidste svarende Andel i Legaternes Overskudsfond. Der blev derefter af Universitetskvæsturen udarbejdet Forslag til Kapitalformuens Udskillelse fra Legatmassen, og dette Forslag blev under 15. Marts d. A. tilstillet Overtilsynet med Bemærkning, at Konsistorium for sit Vedkommende kunde tiltræde det, samt at den foreslaaede Andel af Legaternes Overskudsfond vilde blive udlagt i 4 pCt.s Kreditforeningsobligationer til paalydende Værdi 7500 Kr. Herpaa svarede Overtilsynet 8. f. M., at det i det hele kunde tiltræde Forslaget, dog at det ligesom Kirkestyrelsen maatte holde for, at Andelen af Overskudsfonden burde udlægges enten kontant eller i Kreditforeningsobligationer efter Kursværdi. Efter at Konsistorium under 29. f. M. havde henledt Opmærksomheden paa, at det allerede i Skrivelse af 7. Jan. d. A. havde udtalt som en Forudsætning for den deri foreslaaede Ordning, at samtlige Effekter skulde udlægges efter Paalydende, at denne Forudsætning netop havde sin Grund i, at Legatmassens — og dermed baade Kirkens og Overskudsfondens — Formue opgøres efter Paalydende og ikke efter Kurs, og at derfor et kontant Udlæg eller Udlæg efter Kurs vilde forrykke hele den foreslaaede Ordning og navnlig ikke synes at være paa sin Plads med Hensyn til den tilbudte Andel i Overskudsfonden, paa hvilken Kirken formentlig ikke kan siges at have noget Retskrav, har Overtilsynet i Skrivelse af 2. d. M. udtalt, at det vedblivende maa holde for, at den Kirken tilbudte Andel af Overskudsfonden udlægges enten kontant eller efter Kursværdien af de paagældende Obligationer.

Da der saaledes ikke har kunnet opnaas Enighed mellem Overtilsynet og Konsistorium om Fremgangsmaaden ved Overleveringen af Vor Frue Kirkes Kapitalformue — for saa vidt angaar den Del deraf, der henhører under Universitetets Legater og Fonds Fællesmasse — skal Konsistorium herved tillade sig at forelægge denne Sag for det høje Ministerium, idet man for sit Vedkommende maa fastholde det i Konsistoriums Skrivelser af 7. Jan. og 29. April d. A. nærmere udviklede Standpunkt, at den paagældende Kapital, der pr. 31. Decbr. 1917 er opgjort til 228,177 Kr. 71 Ø., enten udlægges i 4 pCt. Rente bærende Prioritetsobligationer efter paalydende Værdi eller udlægges forholdsvis i de Effekter, hvoraf Legaternes Fællesmasse bestaar, ligeledes efter disse Effekters paalydende Værdi, i Overensstemmelse med det af Universitetskvæsturens Bogholderkontor udarbejdede Forslag af 11. Marts d. A. samt saaledes, at der, naar den sidste Udlægsmaade kommer til Anvendelse, yderligere tillægges Kirken som Andel af Legaternes Overskudsfond 4 pCt. Rente bærende Kreditforeningsobligationer til paalydende Værdi 7500 Kr. Som det af foranstaaende, jfr. navnlig det citerede Afsnit af Konsistoriums Skrivelse 7. Januar d. A. til Overtilsynet, vil fremgaa, er sidstnævnte Beløb, Kirkens Andel i Overskudsfonden, med Overtilsynets Tilslutning beregnet som 10 pCt. af den Del af Legatmassen, der udlægges Kirken i andre Effekter end Prioritetsobligationer. Naar man herefter ved den nærmere Udregning af denne procentvise Andel har lagt de paagældende Effekters Paalydende og ikke deres Kursværdi til

Grund, staar det ikke Konsistorium klart, hvorledes der med Føje kan rejses Krav paa Udbetaling af de ommeldte 7500 Kr. enten kontant eller efter vedkommende Effekters under Pari liggende Kursværdi.»

I Skrivelse af 3. Oktober 1918 udtalte Kirkeministeriet at kunne tiltræde Konsistoriums Opfattelse af det nævnte Spørgsmaal. Ved Kvæsturens Foranstaltning blev Kirkens Formue derefter udlagt til det nye Overtilsyn i Overensstemmelse med den af Kvæsturens Bogholderkontor foretagne Opgørelse.